Nr 19

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av riksdagens informationsutrednings betänkande rörande riksdagens utåtriktade information jämte motioner.

Ärendet

I detta betänkande behandlas riksdagens informationsutrednings betänkande Riksdagens utåtriktade information samt de följdmotioner som väckts med anledning av talmanskonferensens skrivelse till kammaren (1974:11) med överlämnande av betänkandet, nämligen 1974:1595 av herr Hjorth (s) samt 1974:1598 av fru Fredgardh (c) och herr Jonnergård (c).

Bakgrund m. m.

Vid 1972 års riksdag togs frågan om riksdagens utåtriktade information upp i två motioner – 1972:100 av herr Börjesson i Falköping (c) och 1972:621 av herrar Wedén (fp) och Ekinge (fp). Grundlagberedningen behandlade frågan om riksdagens informationsbehov i ett särskilt avsnitt i motiven till förslaget till ny riksdagsordning (SOU 1972:15) och föreslog att en särskild utredning skulle tillsättas. I sitt betänkande med anledning av motionerna (KU 1972:25) redogjorde konstitutionsutskottet i en omfattande recit för gällande ordning och tidigare riksdagsbehandling av frågan angående riksdagens informationsbehov. I denna del hänvisas till betänkandet. I betänkandet anförde utskottet vidare:

> Det angelägna i att medborgarna får en fyllig och korrekt kunskap om riksdagen och dess arbetssätt, om den samhällsdebatt som förs i riksdagen och om riksdagens beslut har framhållits vid många tillfällen, senast nu av grundlagberedningen. Utskottet vill för sin del understryka att en sådan information är omistlig för en fungerande representativ demokrati.

Utskottet anslöt sig till grundlagberedningens förslag att en särskild utredning skulle tillsättas. Beträffande utredningsuppdraget anförde utskottet:

> Press, radio och TV är de i särklass mest betydelsefulla förmedlarna av information från riksdagen. Utredningen bör undersöka vad som kan göras för att stimulera intresset för riksdagsarbetet från massmediernas sida och vidga nyhetsförmedlingen genom dessa om riksdagen. Motionen 1972:621 syftar till stöd åt landsortspressens insatser för att orientera dess läsare om riksdagsarbetet. Att motionärerna är ute i ett angeläget ärende belyses av resultatet av den undersökning om pressens nyhetsbevakning av riksdagsarbetet som grundlagberedningen har låtit företaga: enligt undersökningen står det klart att omfattningen av riksdagsmaterialet i regionpressen har minskat. Utredningen får i positiv anda pröva de

förslag till stöd- och stimulansåtgärder som har förts fram i den nämnda motionen och i andra motioner i frågan, väckta under tidigare år. – Utredningen bör uppehålla sig vid frågan om behovet och omfattningen av samt formerna för riksdagens bevakning av pressens och etermediernas behandling av frågor med anknytning till riksdagen och riksdagsarbetet.

Också på andra vägar bör det emellertid vara möjligt att öka medborgarnas förtrogenhet med och förståelse för det parlamentariska arbetet. Värdefulla uppslag torde stå att finna i de motioner som under åren har avgivits i ämnet. Utländska parlaments sätt att lösa informationsproblemen kan vara värda studium. En tanke, som kan få förnyad aktualitet, är den att riksdagen ger ut en tidskrift med översiktliga redogörelser för riksdagsarbetet och riksdagens beslut. En annan idé, som har förts fram, är att riksdagen genom en särskild detalj skulle lämna allmänheten service i form av svar på förfrågningar om riksdagsärendena och riksdagsarbetet. Det finns anledning att överväga åtgärder för att stimulera spridningen av snabbprotokollet från riksdagsdebatterna och annat riksdagstryck; utskottet anknyter här till synpunkter som har förts fram i motionen 1972:100. Ytterligare ett uppslag, värt att pröva, går ut på att man vidtar arrangemang som möjliggör för allmänheten att via telenätet avlyssna kammardebatterna. – Utredningen har anledning att fästa stort avseende vid informationen till skolungdomen om riksdagen.

I samband med att utredningen tar ställning till vilka åtgärder som bäst främjar en ändamålsenlig information utåt om riksdagen, bör den föreslå genom vilket eller vilka organ inom riksdagen som informationen skall administreras.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag att uppdra åt talmanskonferensen att tillsätta en utredning om riksdagens informationsbehov. Den 31 oktober 1972 tillsatte talmanskonferensen utredningen som antog namnet Riksdagens informationsutredning.

Riksdagens informationsutredning överlämnade den 6 december 1973 ett första delbetänkande om riksdagens utåtriktade information till talmanskonferensen. I betänkandet föreslår utredningen dels åtgärder för att underlätta massmediernas riksdagsbevakning, dels kompletterande information på riksdagens initiativ.

Med skrivelsen 1974:11 överlämnade talmanskonferensen den 23 januari 1974 informationsutredningens betänkande till riksdagen. Två följdmotioner väcktes, nämligen 1974:1595 av herr Hjorth (s) samt 1974:1598 av fru Fredgardh (c) och herr Jonnergård (c).

Sedan betänkandet och motionerna remitterats till konstitutionsutskottet beredde utskottet ett stort antal nyhets- och informationsorgan samt folkbildningsorganisationer tillfälle att yttra sig över utredningens betänkande och följdmotionerna. Samma möjlighet bereddes de riksdagsanställdas fackliga organisationer. Remissyttranden inkom från Centerns presstjänst, Föreningen riksdagsjournalisterna, Moderata samlingspartiets informationsavdelning, Nämnden för samhällsinformation, Pressens samarbetsnämnd (gemensamt organ för Svenska Tidningsutgivareföreningen, Publicistklubben och Svenska Journalistförbundet), Sveriges public relations förening, Tidningarnas telegrambyrå (TT), Folkuniversitetet, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, Studiefrämjandet, TBV, Riksdagens ST-förening, avd. 2203 av Statsanställdas förbund, SACO-föreningen

för anställda vid riksdagen och dess verk samt Fackförbundspressens samorganisation.

I det följande behandlas utredningens olika förslag med angivande av vad som anförts i motionerna och remissinstanserna. Därvid följs utredningens disposition.

Förbättrad service till massmedia

Den princip om att ge massmedierna service för att underlätta deras arbete i riksdagen som hittills tillämpats anser utredningen att riksdagen även fortsättningsvis bör tillämpa. Servicen bör emellertid utökas. Särskilda insatser bör göras för att underlätta för landsortspressen att bevaka riksdagen.

Informationstjänst för massmedierna (4.2 i betänkandet)

Utredningen

Utredningen föreslår att en riksdagens informationstjänst inrättas. Den skall kunna hjälpa främst landsortspressen med att förmedla kontakter, upplysa om var ett visst ärende ligger, skicka tryck och material, besvara enklare frågor om riksdagen m. m. Utredningen påpekar att informationstjänstens tillkomst inte får stänga några informationskanaler som redan i dag finns, t. ex. mellan journalister och vissa tjänstemän. Informationstjänstens uppgifter skall handhas av en pressekreterare.

Remissinstanserna

Frågan om att inrätta en informationstjänst för massmedierna tas upp av fem remissinstanser. *Nämnden för samhällsinformation* anser att en informationstjänst med uppgift att hjälpa massmedierna med bakgrundsmaterial och lämpliga kontakter blir betydelsefull för dessas bevakningsarbete.

Föreningen riksdagsjournalisterna framhåller i sitt yttrande att informationstjänsten för massmedia på inga villkor får medföra att andra informationskanaler stängs. Föreningen anför att informationstjänsten måste utformas så att "den inte kommer i konflikt med t. ex. det kritiska momentet i massmedias riksdagsbevakning". Föreningen anser att informationstjänstens viktigaste uppgift ligger på serviceplanet, dvs. att förmedla kontakter med rätta personer, upplysa om var ett visst ärende ligger osv. Denna service måste – enligt föreningens mening – vara tillgänglig också utom normal kontorstid.

Även *Pressens samarbetsnämnd* och *Sveriges public relations förening* understryker utredningens påpekande att informationstjänsten inte får stänga några informationskanaler som finns redan i dag. *TT* motsätter sig i sitt yttrande inte den föreslagna informationstjänsten för massmedia men framhåller "att erfarenheten visat att myndigheternas förstärkning med en kår av informatörer så som skett under senare år långt ifrån alltid

inneburit förbättrad service åt nyhetsorganen utan tvärtom ej sällan försvårat deras arbete". Den inriktning som informationstjänsten föreslås få, dvs. att på tidningarnas uppdrag förmedla kontakter, lämna upplysningar osv. i stället för att producera pressmeddelanden och liknande är enligt TT:s bedömning riktig.

Överföring av textmaterial (4.3 i betänkandet)

Utredningen

Utredningen finner det angeläget att riksdagen ställer tekniska anordningar till pressens förfogande som gör det möjligt för främst landsortstidningarna att snabbt erhålla material från riksdagen. Därför bör enligt utredningens förslag inrättas en telecentral utrustad med telex och telefaksimil i anslutning till de lokaler som disponeras av pressen. Det bör ankomma på förvaltningsstyrelsen att utforma detaljerna för anläggningarnas utnyttjande.

Motionerna

I *motionen 1974:1595* anförs att den telecentral som utredningen föreslår blir ett värdefullt hjälpmedel främst för landsortspressen. Enligt motionären borde det också vara möjligt för de enskilda riksdagsledamöterna att via denna central kunna få sända debattinlägg o. d. till olika tidningar.

Remissyttrandena

Av remissinstanserna tar *Nämnden för samhällsinformation, Pressens samarbetsnämnd* och *Föreningen riksdagsjournalisterna* upp förslaget om en telecentral utrustad med telex och telefaksimil. Alla tre tillstyrker förslaget i denna del. *Föreningen riksdagsjournalisterna* anför att belastningen på det allmänna telexnätet numera är så hög att tidningarna drabbas av allvarliga förseningar. Föreningen föreslår därför att förhandlingar tas upp med televerket om särbehandling i någon form av pressmaterial från riksdagens telecentral.

Möjlighet till avlyssning av kammardebatten via telenätet (4.4 i betänkandet)

Utredningen

Vid utredningens överläggningar med representanter för massmedierna framfördes från de större landsortstidningarna önskemål om att få möjlighet att kunna avlyssna kammardebatten via telenätet hemma på respektive redaktion. Utredningen framhåller att riksdagens tekniska utrustning medger utsändning av kammardebatten på vanliga linjer på telenätet. Sådana linjer finns i dag till kanslihuset, UD och tidningarna

Dagens Nyheter, Expressen och Svenska Dagbladet. För närvarande bekostas de befintliga ledningarna av abonnenterna själva. Utredningen har emellertid vid sina överväganden kommit till att en sådan service blir tämligen dyrbar samtidigt som långtifrån alla skulle ha möjlighet att rationellt utnyttja en direkt ledning. Utredningen anser med hänsyn härtill att riksdagen inte bör engagera sig i finansieringen av denna service.

Remissinstanserna

Av remissinstanserna har Nämnden för samhällsinformation och Föreningen riksdagsjournalisterna behandlat frågan om möjlighet till direktavlyssning av kammardebatten via telenätet. *Nämnden för samhällsinformation* delar utredningens uppfattning att riksdagen inte skall engagera sig i finansieringen av en sådan service. *Föreningen riksdagsjournalisterna* anför däremot att utredningen bort studera frågan närmare. Det bör enligt föreningen vara möjligt för landsortstidningar att per telefon få höra en viss debatt eller en del av den. På så sätt ställs kostnaden för den enskilda tidningen i direkt proportion till utnyttjandet av servicen och det blir rimligt för tidningen att själv betala för denna.

Tillhandahållande av riksdagstryck (4.5 i betänkandet)

Utredningen

Utredningen anför att förslag om att pressen skall erhålla riksdagstrycket kostnadsfritt framförts från olika håll. Utredningen anser också att det är väsentligt att tidningarna har tillgång till riksdagstryck i den utsträckning de anser sig ha användning för det. Gratisabonnemang på riksdagstrycket torde dock enligt utredningen inte nämnvärt främja riksdagsbevakningen. Enstaka riksdagstryck bör emellertid enligt utredningens förslag på begäran snabbt och kostnadsfritt tillställas tidningarna. För denna service bör informationstjänsten svara.

Remissinstanserna

Nämnden för samhällsinformation delar utredningens uppfattning att det inte nämnvärt skulle främja riksdagsbevakningen om riksdagen utan behovsprövning kostnadsfritt tillhandahöll riksdagstrycket till tidningarna. *Föreningen riksdagsjournalisterna* anför i sitt yttrande att problemet för tidningarna beträffande riksdagstrycket inte ligger på kostnadssidan utan gäller distributionen. Tidningarnas abonnemang av riksdagstrycket måste enligt föreningens uppfattning hanteras i en särskild ordning så att tidningarna erhåller trycket snabbare än för närvarande.

Frågor angående utskottsbevakning (4.6 i betänkandet)

Utredningen

Vid utredningens utfrågningar framfördes tre önskemål avseende utskottsbevakningen: presskonferenser efter beslutssammanträden, tillgång till utskottens faktamaterial för journalisterna samt offentliga utfrågningar i utskotten. Frågan om *offentliga utfrågningar i utskotten*, vilken har prövats av riksdagen vid flera tillfällen under senare år, har utredningen inte ansett sig böra pröva. Beträffande önskemålet om *fri tillgång till utskottens faktamaterial* anför utredningen att detta skulle få besvärande konsekvenser ur offentlighetssynpunkt. Utredningen anser att utskotten i stället själva från fall till fall bör ta ställning till om visst material skall offentliggöras före betänkandet. Utredningen anser vidare att *presskommunikéer* bör utfärdas efter beslut i ärenden, som kan förväntas intressera allmänheten. *Presskonferenserna* bör reserveras för frågor, som har ett betydande politiskt intresse. Informationstjänsten bör hjälpa till med de praktiska detaljerna i samband med presskonferenserna.

Remissinstanserna

Beträffande bevakningen av utskottsarbetet framhåller *Föreningen riksdagsjournalisterna* kravet på ökad offentlighet kring utskottens arbete. Enligt föreningen måste regeln vara "att utskotten så snabbt det någonsin är möjligt redovisar sina beslut utan hänsyn till den snårskog av bestämmelser och rena sedvänjor som nu existerar". Föreningen anför vidare att utskottens faktamaterial i sin helhet i princip måste vara offentligt.

Riksdagsmaterial med regionalt och lokalt intresse (4.7 i betänkandet)

Utredningen

Inom TT:s verksbyrå har hittills, i den mån det funnits resurser, för landsortspressens räkning skett en särskild bevakning av lokal- och regionalanknutet material. Under 1973 har inom TT diskuterats att utöka denna bevakning till en särskild specialtjänst. Intresset bland tidningar för en sådan specialtjänst uppges ha varit stort. TT beräknar kostnaderna för denna specialtjänst till ca 120 000 kronor om hela teleprinternätet utnyttjas för leveranser till alla berörda tidningar.

Utredningen föreslår att riksdagen beviljar dagspressen genom TT:s förmedling ett anslag för de abonnemangskostnader som uppkommer för den angivna specialtjänsten. Härigenom får hela dagspressen möjligheter att erhålla riksdagsmaterial med lokalt och regionalt intresse.

Remissinstanserna

Nämnden för samhällsinformation tillstyrker utredningens förslag i

denna del och anför att förslaget om bearbetning av riksdagsmaterialet från regional och lokal synpunkt på riksdagens bekostnad är ett fullföljande av riksdagens strävan att förbättra servicen till sådana massmedier som av geografiska och ekonomiska skäl inte kan ha egna medarbetare i riksdagshuset. Nämnden framhåller att riksdagen för de medier som har möjlighet till direkt bevakning i riksdagshuset påtagit sig bl. a. kostnader för lokaler, apparatur och dylikt i syfte att underlätta deras arbete.

Även *Centerns presstjänst* tillstyrker förslaget och framhåller vikten av att all dagspress får tillgång till material från riksdagen. I yttrandet anförs i denna del:

Den övervägande delen av informationen om riksdagen sker via TT i form av löpande snabbreferat och sammandrag. Här bör påpekas att ett icke obetydligt antal tidningar inom dagspressektorn – ett trettiotal – inte abonnerar på TT:s material framför allt av kostnadsskäl. Den föreslagna informationstjänsten tycks inte komma att täcka detta tomrum ifråga om snabb information. TT bör i detta fall tack vare sina tekniska resurser ges möjlighet att vidarebefordra riksdagsmaterial till i första hand all dagspress. Det kan möjliggöras genom ett anslag till TT:s riksdagsbevakning. Även när det gäller riksdagsmaterial av regionalt och lokalt intresse bör understrykas att samtlig dagspress bör få del av den specialtjänst via TT som utredningen föreslagit.

Pressens samarbetsnämnd förklarar i sitt yttrande att samarbetsnämnden inte har något att invända mot den lösning utredningen föreslagit under förutsättning att TT accepterar den. *TT* framhåller i sitt yttrande att TT:s verksredaktion under många år betjänat tidningarna med lokala och regionala nyheter bl. a. från riksdagen och att detta material är mycket uppskattat av abonnenterna. TT har på senare tid diskuterat möjligheterna att bygga ut denna bevakning från riksdagen. En preliminär förfrågan hos tidningarna har visat att intresset härför är stort. Åtskilliga tidningar har dock betonat att deras ställningstagande till ett erbjudande av ett sådant specialabonnemang blir beroende av vad ett sådant skulle kosta. Beträffande utredningens förslag i denna del anför TT vidare:

TT vill för sin del medge att vissa främst administrativa fördelar är förenade med den av utredningen föreslagna lösningen. Mot dessa fördelar måste emellertid vägas den nackdel som ligger i den eventuella risken att det föreslagna anslaget till tidningarna av riksdagsledamöter eller tjänstemän i riksdagen skulle kunna uppfattas som ett slags åtagande från TT:s sida att utan normal nyhetsbedömning och journalistisk bearbetning distribuera material som vederbörande önskar delge de lokala nyhetsorganen. TT vill i anledning därav starkt understryka att TT inte under några omständigheter kan vika från den principen att det är TT som ensam bär ansvaret för nyhetsbedömning och redigering av material som TT lämnar till tidningarna. Vid en sammanvägning av här redovisade synpunkter har TT kommit fram till att fördelarna med det föreslagna systemet överväger, allra helst som de berörda riskerna måste bedömas som små och bör kunna elimineras.

Utredningen säger på ett ställe i betänkandet (s. 22) att "bedömningen av materialets nyhets- och informationsvärde skall ligga hos redaktioner-

na". TT vill här till redaktionerna räkna TT:s egna redaktioner och utgår sålunda från att uttalandet gäller också lokalt och regionalt material som TT:s redaktioner behandlar och sänder till sina abonnenter. Häri ligger enligt TT:s mening en garanti för att försök till obehöriga påtryckningar inte skall i nämnvärd omfattning förekomma och i den mån de förekommer kunna med skärpa avvisas.

I yttrandet anföres vidare att TT:s ledning avser att utfärda en skriftlig instruktion till ledning för dem som skall handha den tilltänkta servicen. Av denna kommer klart att framgå att TT:s medarbetare ensamma eller självständigt avgör vad som skall ges ut och hur materialet skall utformas.

Föreningen riksdagsjournalisterna, som i och för sig stöder tanken på en utbyggd lokal regional service, avvisar dock av principiella skäl utredningens konstruktion.

Föreningen anför i denna fråga bl. a.

Principiellt är det helt oacceptabelt att en viss form av riksdagsbevakning görs beroende av anslag från riksdagen. Vill man stödja tidningarna ekonomiskt måste detta ske utan att man samtidigt styr innehållet.

Stöd till pressen bör utformas så att det allmänt förbättrar tidningarnas ekonomiska villkor utan att vara bundet till visst material. Om de berörda tidningarna inte skulle använda generellt ökade resurser till abonnemang på regionalt riksdagsmaterial har utredningen överskattat efterfrågan eller den ekonomiska insatsens effekt.

Kammarfotograferingen (4.8 i betänkandet)

Utredningen

Utredningen anser att det är angeläget att pressfotograferna ges rimliga arbetsmöjligheter i riksdagen. För att förbättra de nuvarande i detta avseende mindre tillfredsställande förhållandena förordar utredningen att ytterligare ett kamerarum iordningställes. För att undvika onödig tidsutdräkt har utredningen redan hemställt hos förvaltningsstyrelsen att denna skall överta den vidare handläggningen av denna fråga.

Remissinstanserna

Av remissinstanserna har endast *Föreningen riksdagsjournalisterna* berört frågan om kammarfotografering. Föreningen anser att möjligheterna att utöva meningsfull bildjournalistik i riksdagen är utomordentligt begränsade. Från fotograferna har framförts önskemål om tillträde till kammaren. Föreningen framhåller att utredningen "över huvud taget inte befattat sig med huvudkravet om tillträde till kammaren" för fotograferna. Enligt föreningens uppfattning "går det inte att på allvar motivera denna kammarens helgd".

Kurser för journalister (4.9 i betänkandet)

Utredningen

Utredningen föreslår att den nuvarande årliga studieveckan i riksdagen för landsortsjournalister ersätts med en kurs som tar sikte på den redigerande personalen på tidningarna men till vilken även andra grupper av journalister kan beredas tillträde. Vid kontakter med utredningen har pressinstitutet förklarat sig positivt till samarbete i denna fråga. Den föreslagna pressekreteraren bör delta i planeringen av kurser och riksdagen bör svara för alla kostnader i samband med kursen.

Motionerna

I *motionen 1974:1595* anförs att kursen för journalister bör stå öppen inte bara för landsortsjournalister utan för journalister och annan personal vid alla tidningar samt etermedier som sysslar med riksdagsbevakningen.

Remissinstanserna

Av remissinstanserna har *Studiefrämjandet* och *Sveriges public relations förening* tagit upp frågan om kurser för riksdagsjournalister. Båda remissinstanserna är positiva till förslaget i denna del. Sveriges public relations förening föreslår att även informationstjänstemän skall få möjlighet att delta i dessa kurser.

Vissa övriga förslag och åtgärder (4.10 i betänkandet)

Utredningen

Vid utredningens utfrågningar med representanter för olika massmedier framställdes ytterligare en del förslag som utredningen antingen ställde sig negativ till eller ansåg att de borde prövas på annat håll eller behandlas av utredningen i annat sammanhang. Beträffande de förslag som framställts att den föreslagna informationstjänsten skall göra *journalistiska paket och veckosammanfattningar* anför utredningen att dessa uppgifter bör ankomma på partiernas presstjänst och eventuellt TT. Beträffande frågan om en *bildservice* från riksdagen anför utredningen att det är lämpligast att informationstjänsten får till uppdrag att förmedla uppdrag till bildbyråer i Stockholm. Utredningen hänvisar även till TT:s porträttarkiv. Beträffande *journalisternas önskemål att få delta i utskottens resor* förordar utredningen inte någon ändring i nuvarande bestämmelser.

Till utredningen framfördes vidare förslag om *snabbare distribution av riksdagstrycket* (handläggs nu inom förvaltningskontoret), *snabbare tryckning av motionerna under den allmänna motionstiden* (åtgärder har redan vidtagits av tryckerienheten inom förvaltningskontoret), möjlighet

för massmedia att utnyttja *riksdagens upplysningstjänst* samt inrättande av ett *pressarkiv i riksdagen* (utredningen skall återkomma till dessa frågor i ett senare sammanhang), *framflyttning av plenitiderna* i syfte att undvika kvällsplena (kommer att prövas av utredningen om riksdagens arbetsformer). Beträffande dessa förslag föreslår utredningen inga ytterligare åtgärder i detta sammanhang. Vidare föreslår utredningen att även landsortspressen genom informationstjänstens förmedling bör få rätt att ta del av och få *kopia av den första utskriften av ett anförande i kammaren*. Vidare föreslås att informationstjänsten bör se till att landsortspressen får tillgång till de anteckningar som görs vid *kammarsekreterarens överläggning med riksdagsjournalisterna* varje vecka. Utredningen föreslår slutligen att informationstjänsten får i uppdrag att utarbeta en kortfattad *skrift med riksdagsinformation för journalister*.

Motionerna

I *motionen 1974:1598* anförs bl. a. att bilden har en utomordentligt stor betydelse för informationen. De flesta tidningar försöker att i så stor utsträckning som möjligt utnyttja bilder och bildtexter för att lätta upp tungt textmaterial. I många fall kan tillgången på bilder vara avgörande för en tidnings vilja att publicera en viss artikel. För att skapa garantier för att riksdagsmaterialet verkligen publiceras är det enligt motionärerna angeläget att bildservicen till tidningarna beaktas. Den av utredningen föreslagna pressekreteraren bör därför också ges möjligheter att bygga upp en bildservice som utan kostnad ställs till tidningarnas och övriga massmediers förfogande.

Remissinstanserna

Av de frågor som utredningen behandlar i detta avsnitt är det främst frågan om en *bildservice* från riksdagen som föranlett kommentarer från remissinstanserna.

Pressens samarbetsnämnd stöder yrkandet i motionen 1974:1598 och föreslår att möjligheterna att ordna en enkel bildservice ingående prövas. Samarbetsnämnden anför att aktuella bilder är ett bra sätt att lätta upp riksdagsmaterialet och därmed göra det attraktivare för den som bestämmer om det skall tas in i tidningen. Enligt samarbetsnämndens uppfattning borde det åtminstone vara möjligt för journalisterna att få sina bilder framkallade i riksdagshuset och vidarebefordrade per telefoto till sina redaktioner.

Centerns presstjänst framhåller i sitt yttrande att inte alla tidningar har tillgång till det porträttarkiv som finns hos TT. Det är emellertid viktigt att samtliga tidningar får tillgång till såväl ett porträttarkiv som bilder från större debatter.

Även *SACO-föreningen för anställda vid riksdagen och dess verk* anser att kraven på en bättre bildservice bör tillgodoses.

Riksdagens egen informationsverksamhet

Förutom de åtgärder som föreslagits för att underlätta massmediernas information om riksdagsarbetet föreslår informationsutredningen att riksdagen själv skall bedriva en utökad informationsverksamhet. Utredningen framhåller därvid att det förutom information om det aktuella politiska skeendet i riksdagen även behövs information om riksdagens kompetens och arbetsformer. De förslag som utredningen framlägger i denna del har disponerats efter de målgrupper som utredningen anser att riksdagens egen informationsverksamhet bör rikta sig till, nämligen *alla medborgare, den av riksdagen aktivt intresserade allmänheten, de politiskt intresserade* samt *lärare och studerande.*

Information till alla medborgare (5.1 i betänkandet)

Enligt utredningen bör huvudsyftet med den information som riktas till allmänheten i dess helhet vara dels att informera om riksdagens beslut och verksamhet, dels att illustrera riksdagens roll i folkstyret. Informationen bör bidraga till en allmän fortbildning i medborgarkunskap samt komplettera och förstärka massmediernas redaktionella information.

Informationsannonsering i dagspressen (5.1.1)

Utredningen

Utredningen föreslår att ett försök görs under 1974 års riksdag med annonsering i dagspressen under 8 veckor inom vissa avgränsade geografiska regioner. Annonseringen, vars effekter föreslås bli utvärderade med vetenskapliga metoder, skall innehålla information om

Veckan som gått
a) allmän sammanfattning av riksdagsveckan
b) information om beslut
c) information om utskottsarbetet

Innevarande vecka (publicering tisdagar)
a) uppgifter om plenumtider
b) viktigare ärenden under veckan

Institutionell information
a) information om riksdagstrycket och riksdagens tidskrift
b) litet riksdagslexikon

Annonseringen föreslås ske i samverkan med Nämnden för samhällsinformation. Den totala kostnaden inklusive utvärderingen beräknas bli ca 1,3 miljoner kronor.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser har tagit upp utredningens förslag om försöksannonsering i dagspressen. *Nämnden för samhällsinformation* tillstyrker detta projekt som en lämplig åtgärd för att införskaffa ett behövligt beslutsunderlag. Nämnden föreslår att detta försöksprojekt snabbehandlas i riksdagen för att möjliggöra ett genomförande under innevarande riksdagssession.

Även *Pressens samarbetsnämnd* tillstyrker den föreslagna försöksverksamheten och uttalar förhoppningen att försöket skall leda till att annonseringen så småningom utvidgas till alla dagstidningar. Samarbetsnämnden uttalar den meningen att regelbunden informationsannonsering i dagspressen är ett effektivt medel att nå medborgarna med en information som kompletterar massmediernas nyhetsrapportering.

Fackförbundspressens samorganisation anför i sitt yttrande att den föreslagna försöksverksamheten med informationsannonsering i dagspressen är ett "både intressant och angeläget uppslag". Begränsningen till enbart dagspress är emellertid svårförståelig. Inom en rad TS-områden når enskilda fackförbundstidningar fler hushåll och läsare än den lokala pressen. Samorganisationen föreslår att försöksverksamheten mot den bakgrunden vidgas till att omfatta även fackförbundspress och likartad organisationspress.

Sveriges public relations förening understryker i sitt yttrande starkt vikten av att försöksannonseringen utvärderas på ett så rättvisande sätt som möjligt. De begränsade erfarenheterna av icke-kommersiell informationsannonsering i vårt land är inte entydigt goda. Föreningen framhåller vidare att den totalitetsprincip som måste tillämpas vid sådan annonsering innebär att resurserna inte kan utnyttjas på ett ur ekonomisk synpunkt optimalt sätt.

SACO-föreningen för anställda inom riksdagen och dess verk uttalar liksom *Studiefrämjandet* tveksamhet angående förslaget om annonsering i dagspressen. SACO-föreningen anför att nyhetsvärdet i annonser torde vara lågt samtidigt som kostnaderna för annonseringen blir höga.

Riksdagsinformation i Radio/TV (5.1.2)

Utredningen

Utredningen föreslår att riksdagen ger talmanskonferensen i uppdrag att med Sveriges Radio diskutera möjligheterna för s. k. samhällsinformation från riksdagen i Radio/TV eller hur man på annat sätt kan utöka informationsutbudet från riksdagen. Utredningen påpekar att radio och TV för närvarande sänder olika typer av inslag "på begäran av statlig myndighet", nämligen korta meddelanden, s. k. trailers i radio, s. k. spots i TV, eller mer omfattande program.

Enligt utredningens mening finns det inget som förhindrar sändning av dylika meddelanden på begäran av riksdagen, om de står i överensstämmelse med vad som sägs i § 11 i Sveriges Radios avtal med staten, dvs. "är av vikt för allmänheten".

Remissinstanserna

Av remissinstanserna tar *Nämnden för samhällsinformation* och *Föreningen riksdagsjournalisterna* upp frågan om s. k. särskild samhällsinformation från riksdagen i radio/TV. *Nämnden för samhällsinformation* tillstyrker att en sådan diskussion tas upp med Sveriges Radio. Om parterna enas i denna fråga bör en försöksverksamhet planeras och möjligen samordnas med försöksverksamheten för dagspressannonsering eftersom samma grundmaterial kan användas. *Föreningen riksdagsjournalisterna* framhåller att utredningen inte framför någon kritik av Sveriges Radios nuvarande riksdagsbevakning. Utredningens förslag om särskilda riksdagsprogram utgår ifrån "en diffus och icke underbyggd kritik från 1969 års radioutredning" av innebörden att massmedias spegling av den politiska debatten tenderar att skymma beslutens innebörd. Enligt föreningens uppfattning är detta påstående obestyrkt. Föreningen anför:

Man kan med större rätt hävda motsatsen, nämligen att speglingen av debatten skapar det intresse som är nödvändigt för att innebörden av besluten skall tränga ut. Och såväl beslut som innebörd redovisas i de vanliga nyhetsprogrammen.

Ökar man programutrymmet med särskild samhällsinformation måste det antingen bli fråga om att dubblera nyhetsprogrammen eller att föra ut beslut som inte är så viktiga att de klarar sig igenom redaktionernas normala nyhets- och informationsbedömning.

I bägge fallen uppstår stora problem. Skall riksdagen föra ut sin egen information på en programtid som är avsevärt kortare än den som nyhetsprogrammen använder för ändamålet ställs ännu hårdare krav på urvalet. Hur detta skall lösas och vem som skall göra urvalet går utredningen inte in på.

Inte heller har man funderat på hur allmänheten vid dubbleringar skall uppfatta den särskilda samhällsinformationen i förhållande till den normala journalistiska bevakningen. Begreppet "redovisning av beslut" torde innebära en till formen neutral men i den praktiska utformningen konsekvent positiv presentation. Det finns alltså en uppenbar risk för att dessa program kan användas som korrektionsmedel gentemot en allsidig och samhällskritisk journalistik.

Föreningen finner förslaget om den särskilda samhällsinformationen principiellt betänkligt och sakligt illa underbyggt och avstyrker därför utredningens förslag i denna del.

Sveriges Radio anför i sitt remissyttrande att det bör fastslås att information om riksdagsarbetet, debatter och beslut ingår som en naturlig del i den ordinarie programverksamheten. Enligt Sveriges Radios uppfattning har en väsentlig del av stoffet i samhällsprogrammen anknytning till det lagstiftningsarbete, som äger rum i riksdagen. Beträffande utredningens förslag om att talmanskonferensen skall ges i uppdrag att med Sveriges Radio diskutera möjligheterna för s. k. särskild samhällsinformation från riksdagen anför Sveriges Radio vidare:

Principiellt bör diskuteras om det är riksdagen eller den verkställande myndigheten, som lämpligast handhar informationen i anslutning till nya lagar och deras betydelse för medborgaren när det gäller rättigheter och skyldigheter. Praktiska skäl kan tala för att det är myndighetens uppgift

att i anslutning till sin informationskampanj om exempelvis en ny lagstiftning ta kontakt med Sveriges Radio för att begära att s. k. särskild samhällsinformation sänds. Myndigheten kan på detta sätt samordna denna del i en informationskampanj med andra aktiviteter.

Sveriges Radio har sedan hösten 1971 en beredningsgrupp, som först i försökssyfte men sedan 1973 permanent berett myndigheters önskemål om särskild samhällsinformation på basis av 11 § i avtalet. Denna grupp består av representanter för Centrala kansliet, ljudradion, TV 1 och TV 2. Genom bl. a. kontakter med Nämnden för samhällsinformation har företagets bedömningsprinciper och beredningsgruppens arbetssätt bekantgjorts hos myndigheter. I detta nu ingår s. k. trailers i TV och korta blänkare i ljudradion som en del i många myndigheters informationskampanjer. Enligt företagets mening har detta samarbete med myndigheterna löpt friktionsfritt. Många myndigheter anser att den kompletterande information, som i denna form lämnas i radio och TV, har varit en viktig del av en informationsinsats.

Sveriges Radio önskar alltså framhålla att praktiska skäl kan tala för att man genom kontakter mellan den informationsansvariga myndigheten och Sveriges Radio bäst kan kanalisera behovet av särskild samhällsinformation om rättigheter och skyldigheter för den enskilde i anslutning till nya eller existerande lagar. Men Sveriges Radio är givetvis beredd att med riksdagens talmanskonferens utbyta synpunkter på och redogöra för erfarenheter av denna typ av information samt diskutera möjligheter för riksdagen att initiera s. k. särskild samhällsinformation.

Information till den av riksdagen aktivt intresserade allmänheten (5.2 i betänkandet)

Utredningen

Utredningen föreslår ett antal åtgärder för att underlätta för den av riksdagen aktivt intresserade allmänheten att få information om riksdagens arbete. En särskild *informationstjänst för allmänheten* bör inrättas med uppgift att svara på frågor om riksdagen och riksdagsarbetet. Informationstjänsten bör vara öppen under dagtid samt även på kvällstid någon dag i veckan. Vidare föreslår utredningen att resurserna för *visningsverksamheten* i riksdagshuset förstärks genom att föreståndarbefattningen görs till en heltidstjänst. Viss samordning föreslås dessutom av de olika slags studiebesök som förekommer. Utredningen föreslår också att servicen på åhörarläktaren förbättras genom att följande åtgärder vidtas:

a) Förutom ledamotsförteckning och talarlista bör dagordning utdelas till alla besökande.

b) Ett exemplar av aktuella delar av riksdagstrycket bör finnas tillgängligt i foajén, och de besökande skall göras uppmärksamma på det.

c) En speciellt för läktarbesökande avpassad broschyr bör framställas och utdelas gratis.

d) Utställningar om riksdagen och dess arbete bör arrangeras i allmänhetens foajé.

Remissinstanserna

Utredningens förslag i denna del har endast kommenterats av *SACO-föreningen för de anställda vid riksdagen och dess verk.* Föreningen anser att särskilt intresse bör ägnas dem som på eget initiativ besöker åhörarläktaren. Föreningen anser att utredningens förslag om bättre information till åhörarna snarast bör förverkligas. Föreningen anför vidare att det framför allt i frågor av större omfattning vore av värde för besökaren att få tillgång till en stencil med en kort presentation av ärendet och en redovisning av partiernas ställningstaganden vid utskottsbehandlingen.

Information till de politiskt intresserade (5.3 i betänkandet)

Riksdagens tidskrift (5.3.1)

Utredningen

Utredningen framhåller att dagspressen och radio/TV med sin riksdagsbevakning i huvudsak tillgodoser de politiskt intresserades önskemål om att kunna följa den politiska verksamheten i riksdagen. Eftersom riksdagsmaterialet i dagspressen och Radio/TV måste konkurrera med annat nyhetsmaterial kan dessa medier emellertid aldrig vara heltäckande. Eftersom de i stort sett enbart arbetar med dagsfärskt material "repareras" enligt utredningen sällan en knapphändig redovisning från t. ex. ett arbetsplenum i riksdagen.

För att möjliggöra för i första hand de politiskt intresserade att mera i detalj ta del av debatter och beslut i de viktigare riksdagsärendena föreslår utredningen att riksdagen skall ge ut en tidskrift med utgivning en gång per vecka under sessionstid. Tidningen bör redigeras av en heltidsanställd redaktör vilken skall vara underställd ett redaktionsråd med representanter för de politiska partierna. I en särskild bilaga presenterar utredningen närmare tidskriftens utformning. Den föreslås få en upplaga på 10 000 exemplar och försöksvis försäljas till ett prenumerationspris om 25 kronor/år.

Motionerna

Frågan om riksdagens tidskrift tas upp i *motionen 1974:1595.* I motionen föreslås att tidskriften även bör ge förhandsinformation om och kortare referat av den verksamhet som pågår inom riksdagen i t. ex. den utrikespolitiska klubben, konstklubben, Rifo samt den idrotts- och motionsverksamhet som riksdagens idrottsklubb och partigrupperna bedriver. Även utskottens resor och studiebesök kunde enligt motionären ges utrymme i tidskriften.

Remissinstanserna

Ett flertal av remissinstanserna har behandlat frågan om en veckotidskrift från riksdagen. *Nykterhetsrörelsernas bildningsverksamhet* finner förslaget intressant och anför att en sådan tidskrift skulle bli en nyckel till information som nu saknas eftersom det nuvarande riksdagstrycket är för "massivt" för att den enskilde utan politiska engagemang eller politiska uppdrag skulle kunna följa med i vad som är på gång.

Även *Tjänstemännens bildningsverksamhet* (TBV) är positiv till förslaget om en veckotidskrift. TBV anför att det vore önskvärt om ett vecko- eller t. o. m. månadsprogram för riksdagens arbete publicerades så att intresserade lätt i förväg kunde få veta vad som står på riksdagens dagordning.

Centerns presstjänst understryker i sitt yttrande "vikten av en refererande, icke-citerande tidskrift". Vidare föreslås en breddning av innehållet genom en viss samordning med "Departementsnytt – faktasamling i samhällsfrågor". I yttrandet anförs slutligen att tidskriften inte endast bör innehålla redovisning av fattade beslut utan även ta upp frågor som är under behandling i riksdagen.

Även *SACO-föreningen för de anställda vid riksdagen och dess verk* förordar en samordning med Departementsnytt. Föreningen anför att den samhällsinformation som den planerade tidskriften är avsedd att ge i huvudsak riktar sig till samma läsekrets och ofta behandlar samma frågor som denna tidning. Enligt föreningens mening bör från riksdagens sida eftersträvas att på sikt få till stånd en för regering och riksdag gemensam informationstidskrift i vilken läsaren kan följa en reform från utredningsdirektiven till riksdagsbeslutet. Om planerna på en riksdagens egen veckotidskrift inte avskrivs, bör man enligt föreningens mening lämpligen iordningställa ett provexemplar, som – bättre än utredningsbetänkandet – åskådliggör hur tidskriften är avsedd att utformas.

TT ställer sig tveksamt till om nyttan av en veckotidskrift från riksdagens sida kan komma att motivera kostnaden för en sådan. TT är dock beredd att mot skäligt arvode medverka med material till tidskriften.

Sveriges public relations förening är tveksam till möjligheterna att ge ut en tidskrift som både har tillräckligt kort pressläggningstid och lättillgänglig utformning av ett i varje fall i fråga om urvalet kontroversiellt material. För att tidskriften skall få fullgott läsvärde måste båda dessa villkor uppfyllas. Föreningen förordar att man först avvaktar erfarenheterna av en allmän ökning av informationsaktiviteterna.

Fackförbundspressens samorganisation avstyrker förslaget om en veckotidskrift från riksdagen. De politiskt intresserade, den målgrupp som tidningen skulle rikta sig till, torde enligt samorganisationen redan kunna tillgodose sina önskemål genom bl. a. snabbprotokollen. De för ändamålet avsedda medlen bör i stället överföras till anslaget för försöksverksamhet med annonsering i dagspress och viss fackpress.

Även *Nämnden för samhällsinformation* avstyrker förslaget om

utgivning av en riksdagens tidskrift. Nämnden anser att en tidskrift från riksdagen, Post- och Inrikes tidningar och Departementsnytt tangerar varandra från mottagarsynpunkt och att man därför närmare bör studera mottagarbehovet och de erforderliga ekonomiska och personella resurserna innan beslut fattas om att ge ut en tidskrift från riksdagen. Detta är väsentligt därför att det gäller ett beslut som dels har omfattande ekonomiska konsekvenser dels ökar informationsmängden för en grupp informationsmottagare i mellanledet som är "översköljd av information".

Spridning av riksdagstrycket och frågor angående övrigt tryck inom riksdagen (5.3.2–5.3.3)

Utredningen

Utredningen diskuterar olika förslag att öka spridningen av riksdagstrycket. Utredningen tar därvid bl. a. avstånd från tanken på ytterligare prissubventionering eller kostnadsfritt tillhandahållande av riksdagstrycket om inte en närmare undersökning kan visa att kostnaden för riksdagstrycket är så betydande att t. ex. bibliotek inte kan abonnera på trycket, trots att det finns efterfrågan. Utredningen föreslår att förvaltningsstyrelsen får i uppdrag att göra en allmän översyn av allt det tryck som produceras i riksdagens regi eller under dess medverkan, t. ex. beträffande behov och målgrupper, prissättning, marknadsföring osv. Utredningen påpekar i detta sammanhang att utredningen själv lagt fram förslag om riksdagsinformation för journalister, broschyr för besökare på allmänhetens läktare samt en riksdagens tidskrift. Till utredningen har även framlagts förslag om att riksdagen skulle utge en riksdagsmatrikel med biografiska uppgifter om ledamöterna och porträtt. Utredningen har dock inte funnit tillräckligt starka skäl för att förorda en sådan utgivning.

Remissinstanserna

SACO-föreningen för anställda vid riksdagen och dess verk anför att det bör övervägas om inte riksdagstrycket kan göras mera lättillgängligt genom ändrad typografisk utformning, bättre register m. m. För att underlätta för riksdagsledamöterna att sprida upplysningar om riksdagen föreslår föreningen att en fickalmanack med sakuppgifter och siffermaterial rörande riksdagen utarbetas.

Stöd till partigrupperna (5.3.4)

Utredningen

Utredningen föreslår att kanslistödet till partiernas riksdagsgrupper skall räknas upp med 20 %. Det höjda stödet är tänkt bl. a. för att bestrida ledamöternas portokostnader och därmed underlätta ledamöternas kontakter med allmänheten. Utredningen har beräknat att i genomsnitt ca hälften av höjningen kommer att tas i anspråk för detta ändamål.

Remissinstanserna

Av remissinstanserna har endast *Moderata samlingspartiets informationsavdelning* berört utredningens förslag i denna del. Informationsavdelningen anför i sitt yttrande att ledamöterna är i större behov av sakkunnig hjälp för att öka sin kontakt med valmanskåren i mer vid betydelse. Ökningen av kanslistödet bör därför inte fixeras till portokostnader utan ges en form som möjliggör för respektive riksdagsgrupp att till gruppen knyta en journalist på deltid för att hjälpa ledamöterna i deras personliga massmediakontakter.

Information till lärare och studerande (5.4 i betänkandet)

Utredningen

Utredningen anför att riksdagens arbete och dess ställning i konstitutionen är centrala avsnitt i ämnet samhällskunskap på de flesta nivåer i utbildningsväsendet.

Skälet till att riksdagen bör engagera sig i en verksamhet som riktar sig till skolorna är enligt utredningen vetskapen om att studierna kan bli väsentligt mer givande om skolans ordinarie material kompletteras med aktuellt och autentiskt material från riksdagen och med aktiviteter i riksdagens regi. Skolverksamheten bör också stå i överensstämmelse med riksdagsinformationens allmänna syften. Den bör därför utformas så att den stimulerar till ett aktivt intresse för samhällsfrågor. Skolverksamheten kommer därigenom också att bli ett led i fortbildningen i medborgarkunskap.

Utredningen anser att skolverksamheten, som i fortsättningen bör benämnas "Riksdagens skoltjänst", är av så stor betydelse att en väsentlig utökning är önskvärd. Utredningen föreslår därför att en heltidstjänst som föreståndare inrättas. Den arvodesbefattning som pedagogisk ledare som finns för närvarande föreslås i samband därmed indragen. Utredningen har avstått från att närmare penetrera verksamhetens utformning inom skoltjänsten. Utredningen föreslår dock att en ny riksdagsbroschyr utarbetas.

Utredningen framhåller vidare att en kursverksamhet i riksdagshuset för lärare och för studieförbundens behov är ett bra sätt att stimulera intresset för riksdagen. Enligt utredningen bör riksdagens personal och ledamöter kunna medverka som föreläsare vid sådana kurser.

Remissinstanserna

Tjänstemännens bildningsverksamhet anför i sitt remissyttrande att utredningens formuleringar antyder att man främst haft ungdomsskolans behov i tankarna. TBV framhåller vikten av att man även beaktar studieförbundens intressen när man inom skoltjänsten utarbetar informationshäften och annat material. Enligt TBV kunde det vara en fördel om skoltjänsten i vissa frågor knöt en referensgrupp till sig bestående av

representanter för studieförbunden. TBV föreslår vidare att skoltjänsten får ett namn som bättre antyder att man även avser att verka inom vuxenutbildningen.

Studieförbundens möjligheter att medverka i informationsförmedlingen från riksdagen tas upp även av Folkuniversitetet, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet och Studiefrämjandet.

Folkuniversitetet anför i sitt yttrande att studieförbunden i olika sammanhang har visat att de når ut till mycket stora medborgargrupper och genom sina arbetsformer är väl ägnade att inte bara medverka i spridning av information utan även bidra till att på olika sätt lägga en grund för bearbetning av denna. För vissa av de frågor som behandlas av informationsutredningen bör man därför enligt folkuniversitetets mening överväga möjligheterna att genom studieförbunden direkt eller indirekt ge medborgarna information. Tonvikten bör här läggas vid ärenden som dels har en längre behandlingstid, dels beräknas eller kan antas återkomma på riksdagens bord vid flera tillfällen och där den konkreta riksdagsbehandlingen sålunda kan ges rollen av illustration av riksdagens arbete. Till studieförbundens hjälp bör i sådana frågor utarbetas särskilda informationspaket o. d.

Även *Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet* (NBV) framhåller i sitt yttrande att de flesta frågor har en så kort behandlingstid att studieförbunden inte hinner bedriva någon aktivitet kring dem ute i landet förrän de förlorat sin aktualitet. Med för ändamålet särskilt avpassat material skulle dock en studiecirkelverksamhet kunna skjuta fart kring större frågor av typen kyrka och stat eller grundlagsförslaget.

Även *Studiefrämjandet* anför i sitt yttrande att studiekampanjer inom studieförbunden kring riksdagens arbete kan vara en väg att nå stora delar av allmänheten med fyllig bakgrundsinformation om riksdagens arbete. En tänkbar uppläggning vore att anknyta till några aktuella politiska frågor eller till en viss sektor inom statens verksamhet, t. ex. u-hjälpen, försvaret eller vuxenutbildningen. Studiefrämjandet framhåller att det vore värdefullt om riksdagen ställde särskilda resurser till förfogande för att genomföra specialanpassade studiekampanjer antingen inom ramen för riksdagens skoltjänst eller genom att särskilda bidrag ställs till studieförbundens förfogande.

Organisation och kostnader

Utredningen

Beträffande frågan om organisationen av informationsarbetet anför utredningen:

Utredningen angrep den organisatoriska frågan med den principiella uppfattningen, att informationsfunktionerna borde samlas på ett ställe i organisationen. Under arbetets gång framstod det emellertid allt klarare, att denna princip inte kunde upprätthållas, främst av följande skäl. Informationsverksamheten innefattar generellt sett två komponenter, information om ärendebehandlingen och institutionell information. Den

första anknyter direkt till kammarens och utskottens funktioner, och den andra är främst kopplad till förvaltningskontorets verksamhetsområde, t. ex. visningsverksamheten i riksdagshuset och trycksaksproduktionen. Att samla alla informationsuppgifter i antingen kammarkansliet eller förvaltningskontoret skulle inte avlasta den andra enheten utan blott komplicera ansvars- och ledningsfunktionen. Därför har utredningen stannat för att den informationsverksamhet som har med det aktuella riksdagsarbetet att göra bör inordnas i kammarkansliet och att den som har med riksdagen som institution att göra förs till förvaltningskontoret. Någon absolut uppdelning är emellertid inte möjlig, och avvikelser från principen förekommer därför i de fall utredningen tror att organisationen därmed kommer att fungera smidigare.

Den organisatoriska uppbyggnad som utredningen föreslår framgår av bilaga 1.

Enligt de beräkningar som utredningen har gjort kommer kostnaderna för den utökning av riksdagens informationsinsatser som föreslagits att för budgetåret 1974/75 uppgå till följande belopp:

1.	Förbättrad service till massmedierna	250 000 kr.[1]
2.	Information till alla medborgare	[2]
3.	Information till den av riksdagen intresserade allmänheten	90 000 kr.
4.	Information till de politiskt intresserade	725 000 kr.
5.	Information till lärare och studerande	85 000 kr.

Remissinstanserna

Riksdagens ST-förening och avd. 2203 av Statsanställdas förbund kritiserar i ett gemensamt yttrande den organisatoriska uppdelning av informationsverksamheten som innebär att den föreslagna tidskriften och annonseringsverksamheten blir underställd ett redaktionsråd bestående av riksdagsdirektören och en företrädare för varje partigrupp i riksdagen medan t. ex. trycksaksproduktionen inordnas under förvaltningskontoret. Enligt organisationernas mening finns risk för att man med den föreslagna organisationen bygger in motsättningar och kompetenstvister som kan bli till men för informationsverksamheten. Enligt organisationernas mening borde utredningen ha prövat att samordna hela informationsuppgiften under ett riksdagens informationsråd till vilket kunde knytas representanter för utskottens kanslier, skoltjänstens föreståndare samt den eventuelle redaktören för riksdagens årsbok.

Utskottet

Sedan länge har inom riksdagen funnits önskemål om förbättrad information angående riksdagen. Därvid har inte minst massmediernas

[1] Härav ca 25 000 kr. av engångskaraktär.

[2] Tilläggsanslag för *budgetåret 1973/74* 1 300 000 kr. till en försöksverksamhet med dagspressannonsering.

bevakning av riksdagsarbetet varit aktuell. Utredningsarbete rörande frågorna kring riksdagens utåtriktade information har bedrivits i olika former sedan 1970. 1972 beslöt riksdagen tillsätta en särskild utredning – riksdagens informationsutredning – för att behandla dessa frågor. Dessutom fick utredningen i uppgift att överväga hur riksdagens behov av sakinformation skall tillgodoses.

Riksdagens informationsutredning avgav i december 1973 ett delbetänkande angående riksdagens utåtriktade information. I betänkandet föreslår utredningen dels åtgärder för att underlätta massmediernas riksdagsbevakning, dels kompletterande information på riksdagens initiativ.

Med anledning av betänkandet har väckts följdmotionerna 1974:1595 av herr Hjorth (s) och 1974:1598 av fru Fredgardh (c) och herr Jonnergård (c). Båda motionerna intar en positiv hållning till utredningens förslag i stort men utvecklar vissa särskilda synpunkter i några frågor.

Utskottet har som ett led i sin behandling av ärendet berett ett stort antal nyhets- och informationsorgan samt folkbildningsorganisationer tillfälle att yttra sig över utredningens betänkande och följdmotionerna. Samma möjlighet bereddes de riksdagsanställdas fackliga organisationer. Remissyttranden inkom från Centerns presstjänst, Föreningen rikdagsjournalisterna, Moderata samlingspartiets informationsavdelning, Nämnden för samhällsinformation, Pressens samarbetsnämnd (gemensamt organ för Svenska Tidningsutgivareföreningen, Publicistklubben och Svenska Journalistförbundet), Sveriges public relations förening, Tidningarnas telegrambyrå, Folkuniversitetet, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, Studiefrämjandet, TBV, Riksdagens ST-förening, avd. 2203 av Statsanställdas förbund, SACO-föreningen för anställda vid riksdagen och dess verk samt Fackförbundspressens samorganisation. För innehållet i remissyttrandena har redogjorts i föregående avsnitt. Som framgår därav är grundinställningen till utredningens förslag genomgående positiv.

I det följande behandlar utskottet utredningens förslag och följer därvid i huvudsak dispositionen i utredningens betänkande.

Som utredningen närmare utvecklat i sitt betänkande förekommer redan en betydande *service från riksdagens sida för massmediernas räkning*. Utredningens förslag innebär att denna service skall utbyggas genom olika åtgärder. Dit hör främst inrättande av en informationstjänst för massmedierna, inrättande av en telecentral i riksdagen med telex- och telefaksimilutrustning, ekonomiskt stöd åt tidningarna för att från TT anskaffa nyhetsmaterial från riksdagen av lokalt och regionalt intresse samt anordnande av kurser för journalister.

De av utredningen föreslagna åtgärderna till massmediernas tjänst torde få störst betydelse för landsortspressens vidkommande. Detta överensstämmer också med utredningens målsättning. Att så blir fallet sammanhänger med att denna press oftast inte har någon egen reporter i riksdagen. Utnyttjandet av de föreslagna nya serviceåtgärderna avses emellertid inte skola förbehållas viss press utan skall stå öppet för alla tidningar. Utredningen konstaterar i sitt betänkande att riksdagsbevak-

ning inte bara förekommer i dagstidningar och i veckotidningar av dagspresskaraktär. Utredningen nämner därvid också fackpress och kommersiell veckopress samt de politiska partiernas tidskrifter. Utskottet vill understryka att också de fackliga organisationernas tidskrifter fyller en stor funktion som informationskälla om riksdagen och dess arbete. Dessa tidskrifter når många människor och redogör ofta utförligt för riksdagsbehandlingen av frågor som har intresse för medlemmarna i respektive organisation. Även andra organisationers tidskrifter förtjänar att omnämnas i detta sammanhang.

Ett väsentligt led i utredningens förslag i syfte att underlätta massmediernas riksdagsbevakning är att en särskild informationstjänst för massmedierna skall inrättas i riksdagen. Förslaget har allmänt tillstyrkts i remissyttrandena. Utskottet finner förslaget vara värdefullt och tillstyrker detsamma. Den föreslagna informationstjänsten, vars uppgift främst skall vara att ta fram redan förefintligt material och att ge hänvisning på lämpliga kontakter för vidare information, bör kunna få stor betydelse i första hand för landsortspressen och annan press som inte har egen riksdagsreporter.

Som utredningen själv påpekat får informationstjänstens tillkomst givetvis inte medföra att redan befintliga informationskanaler stänges. Med den uppläggning av verksamheten som utredningen förordat torde några risker härför enligt utskottets mening inte heller föreligga.

Även förslaget att i riksdagen till pressens tjänst inrätta en telecentral med telex- och telefaksimilutrustning har vunnit allmän anslutning. Utskottet tillstyrker utredningens förslag. Självfallet bör eftersträvas att materialöverföring via telecentralen kan ske så snabbt som möjligt. Telecentralen bör, som utredningen förordat, främst stå till pressens förfogande. För överföring av material till tidningar från t. ex. enskilda riksdagsledamöter finns f. n. andra möjligheter, t. ex. via partikanslierna. Detta utesluter inte att telecentralen i mån av möjlighet också kan användas av enskilda ledamöter.

För att ge hela dagspressen möjligheter att erhålla riksdagsmaterial av lokalt och regionalt intresse har utredningen föreslagit att riksdagen beviljar dagspressen, genom TT:s förmedling, ett anslag för abonnemangskostnaderna för anslutning till en särskild specialtjänst inom TT för det angivna ändamålet.

I sitt remissyttrande över utredningens förslag i denna del har TT förklarat sig beredd att ordna en utökad nyhetsbevakning av angivet slag under förutsättning att merkostnaderna kan täckas. TT avser att utfärda en skriftlig instruktion till ledning för dem som skall handha den tilltänkta servicen. Av denna kommer klart att framgå att TT:s medarbetare ensamma och självständigt avgör vad som skall ges ut och hur materialet skall utformas.

Remissyttrandena över utredningens förslag i denna del är övervägande positiva. Endast Föreningen riksdagsjournalisterna, som i och för sig stöder tanken på en utbyggd lokal och regional service, avvisar av principiella skäl utredningens konstruktion. Enligt föreningen bör stöd till pressen utformas så att det allmänt förbättrar tidningarnas ekono-

miska villkor utan att vara bundet till visst material. Centerns presstjänst framhåller vikten av att all dagspress får tillgång till material av det angivna slaget.

Enligt utskottets mening kan en sådan service som utredningen föreslår i fråga om riksdagsmaterial av lokalt och regionalt intresse vara av stort värde för pressens information om riksdagen och dess arbete. Med den av TT förordade utformningen bör ingen risk föreligga för någon ovidkommande styrning av vilket material som skall förmedlas. Det gäller här endast att ställa en service till förfogande för de tidningar som anser sig ha behov därav. Några vägande principiella hinder häremot ur allmän pressynpunkt kan inte anses föreligga. Utskottet tillstyrker med hänsyn till det anförda utredningens förslag i denna del. Självfallet skall det vid förverkligandet av förslaget tillses att alla tidningar som det önskar – oberoende av om de eljest är abonnenter på TT:s material eller inte – kan få del av det ifrågavarande specialabonnemanget.

I utredningens förslag ingår att den nuvarande årliga studieveckan i riksdagen för landsortsjournalister skall ersättas med en kurs som tar sikte på den redigerande personalen på tidningarna men till vilken även andra grupper av journalister kan beredas tillträde. Pressinstitutet, som arrangerar fortbildningskurser för journalister, är berett att medverka vid kursens genomförande.

Även detta förslag är enligt utskottets mening väl ägnat att på sikt underlätta massmediernas riksdagsbevakning. Med anledning av påpekande i motionen 1974:1595 vill utskottet framhålla att utredningens förslag inte inskränker rätten att delta i kursen till vissa kategorier av massmediepersonal även om kursen med hänsyn till uppläggningen främst tar sikte på den redigerande personalen vid tidningarna. Utskottet tillstyrker utredningens förslag.

För att underlätta massmediernas riksdagsbevakning föreslår utredningen vidare vissa andra åtgärder av mera begränsad räckvidd. För att underlätta pressfotografernas arbete i kammaren skall ett lämpligt kamerarum iordningställas. Som ett led i informationstjänstens verksamhet skall tidningar på speciell begäran kostnadsfritt kunna erhålla enstaka riksdagstryck. Informationstjänsten skall tillställa landsortspressen anteckningar från kammarsekreterarens överläggningar med riksdagsjournalisterna varje vecka. Vidare skall informationstjänsten utarbeta en kortfattad skrift med riksdagsinformation för journalister. Utredningens förslag i dessa delar tillstyrks av utskottet.

I sitt betänkande konstaterar utredningen att åtskilliga åtgärder som massmedierepresentanter uttryckt önskemål om under utredningens arbete redan har vidtagits eller är föremål för överväganden i annat sammanhang. Åtgärder har sålunda redan vidtagits av tryckerienheten inom förvaltningskontoret för en snabbare tryckning av motionerna under den allmänna motionstiden. Frågor om snabbare distribution av riksdagstrycket över huvud taget handläggs inom förvaltningskontoret. Utredningen avser att i ett senare sammanhang återkomma till frågorna om möjlighet för massmedierna att utnyttja riksdagens upplysningstjänst

samt inrättande av ett pressarkiv i riksdagen. Frågan om framflyttning av plenitiderna i syfte att undvika kvällsplena kommer att prövas av utredningen angående en allmän översyn av riksdagens arbetsformer. Utskottet instämmer i utredningens bedömning att de angivna frågorna inte närmare bör tas upp i nu förevarande sammanhang.

Utredningen berör i betänkandet också olika frågor som gäller informationen från utskotten mot bakgrund av önskemål som framställts från massmedierepresentanter.

Utredningen erinrar sålunda om att frågan om offentliga utskottsutfrågningar behandlats av riksdagen vid flera tillfällen, senast i samband med beslutet i juni 1973 om ny regeringsform och riksdagsordning. Delade meningar har rått i frågan men förespråkarna för dylika utfrågningar har inte vunnit riksdagens gehör. Med hänsyn till anförda förhållanden har utredningen inte prövat frågan om offentliga utskottsutfrågningar. Utskottet saknar därför anledning att i detta sammanhang ta upp den berörda frågan.

Utredningen uttalar sin anslutning till nuvarande praxis att TT erhåller ett exemplar av utskotts betänkande så snart detta färdigställts och i förekommande fall en särskild presskommuniké när betänkandet har justerats. Därutöver uttalar utredningen att det i ärenden som kan förväntas vara av större intresse ibland kan vara lämpligt att utskott utfärdar en presskommuniké redan i anslutning till att beslut fattas i ärendet. I frågor som har ett betydande politiskt intresse bör utskott kunna anordna presskonferenser. Utskottet instämmer i vad utredningen i dessa delar anfört.

Med anledning av framförda önskemål om rätt att få tillgång till sådant faktamaterial som upprättas inom utskottskansli som ett led i ärendes beredning erinrar utredningen om att sådana handlingar inte anses vara i tryckfrihetsförordningens bemärkelse upprättade och därmed offentliga förrän betänkandet är justerat. Enligt utredningen får utskotten från fall till fall själva ta ställning till om visst material skall offentliggöras tidigare än betänkandet. Utskottet delar utredningens uppfattning i denna del. Utskottet vill vidare erinra om att handlingar som inkommer till utskott utifrån normalt utan särskilt beslut därom är offentliga så snart de avlämnats till utskottet.

Ett yrkande som utredningen avvisar är att riksdagen skall tillhandagå med bildservice. Utredningen anser det vara från många synpunkter lämpligare att i stället informationstjänsten får förmedla uppdrag till bildbyråer i Stockholm. Utredningen hänvisar vidare till TT:s porträttarkiv, som kan utnyttjas av tidningarna.

I motionen 1974:1598 erinras om bildmaterialets betydelse i publiceringssammanhang. För att skapa garantier för att riksdagsmaterialet verkligen publiceras är det enligt motionärerna angeläget att bildservicen till tidningarna beaktas. I motionen förordas att pressekreteraren ges möjligheter att bygga upp en bildservice som utan kostnad ställs till tidningarnas och övriga massmediers förfogande. Flera remissinstanser – Pressens samarbetsnämnd, Centerns presstjänst och SACO-föreningen för anställda vid riksdagen och dess verk – stöder önskemålen om en

bildservice från riksdagens sida.

Utskottet understryker värdet av en sådan bildservice som angetts i motionen men delar utredningens uppfattning att särskilda organisatoriska åtgärder för bildservice från riksdagens sida inte nu bör beslutas. Det bör emellertid vara möjligt att inom ramen för den av utredningen förordade organisationen för service åt massmedierna – främst informationstjänsten – kunna ge också viss bildservice. Försök härmed bör enligt utskottets mening göras i samband med informationsverksamhetens uppbyggnad. Erfarenheterna härifrån får sedan ligga till grund för en prövning av frågan om ytterligare åtgärder i detta hänseende bör företas.

Utredningen tar i sitt betänkande också upp frågan om möjlighet till avlyssning av kammardebatterna via telenätet. Utredningen erinrar om att riksdagens tekniska utrustning medger utsändning av kammardebatten på vanliga linjer på telenätet. Sådana linjer finns redan i dag till bl. a. några Stockholms-tidningar. Ledningarna bekostas av abonnenterna själva. Utredningen konstaterar att inget tekniskt hinder finns för andra tidningar i landet att erhålla en sådan service. Enligt utredningens mening bör riksdagen inte rimligen engagera sig i finansieringen av en sådan service, som skulle kunna bli tämligen dyrbar.

I remissyttrandet från Föreningen riksdagsjournalisterna anförs att det bör vara möjligt för landsortstidningar att per telefon få höra en viss debatt eller del av debatt. Kostnaden för den enskilda tidningen skulle då komma att stå i proportion till utnyttjandet av servicen.

Utskottet delar utredningens uppfattning att riksdagen inte bör finansiera en service av det slag varom nu är fråga. I ärendet har hävdats att man utan större kostnader kan göra en sådan teknisk utbyggnad av teleanordningarna i riksdagen som gör det möjligt för tidningar eller andra att på egen bekostnad avlyssna kammardebatt eller delar därav via det vanliga telenätet. Frågan härom bör enligt utskottets mening prövas närmare av förvaltningskontoret i samråd med televerket.

Förutom åtgärder för att underlätta massmediernas riksdagsbevakning bör *riksdagen* enligt utredningens förslag *själv svara för kompletterande information* till olika målgrupper. Ett huvudsyfte med denna information bör enligt utredningen vara att informera om riksdagens beslut och verksamhet samt att belysa riksdagens roll i folkstyret. Informationen bör också bidra till fortbildning i medborgarkunskap. Den bör vidare stimulera till ett aktivt intresse för samhällsfrågor. I första hand bör informationen ses som en komplettering och förstärkning av massmediernas redaktionella information. De målgrupper utredningen tänker sig anger den sålunda: 1) alla medborgare, 2) den av riksdagen aktivt intresserade allmänheten, 3) de politiskt intresserade samt 4) lärare och studerande.

Utredningens förslag att riksdagen själv skall göra aktiva insatser på olika informationsområden har i och för sig allmänt accepterats av remissinstanserna. I fråga om den närmare utformningen av denna information finns emellertid i vissa delar olika uppfattningar.

Även enligt utskottets mening är det påkallat att riksdagen kraftigt förstärker sin egen aktiva informationsverksamhet. Ett förverkligande av

de förslag som utredningen lägger fram i detta syfte bör allmänt sett utgöra en god komplettering till massmediernas redaktionella riksdagsinformation.

När det gäller riksdagens egen information med sikte på alla medborgare är det i huvudsak två åtgärder som utredningen föreslår, nämligen regelbunden informationsannonsering i dagspressen och s. k. särskild samhällsinformation i radio och TV.

Utredningen är enig om att en regelbunden informationsannonsering i dagspressen kan vara ett effektivt medel att nå många medborgare med den information som avses. Utredningen är medveten om att utformningen av en sådan annonsering stöter på betydande svårigheter. Enligt utredningen bör därför ett beslut om regelbunden annonsering inte fattas utan föregående försöksverksamhet. Utredningen föreslår att under 1974 års riksdag försök görs med annonsering åtta veckor inom vissa avgränsade geografiska regioner. Inom dessa regioner skall totalitetsprincipen tillämpas, dvs. annonsering skall ske i samtliga dagstidningar som har en spridning av någon betydelse inom regionen. En utvärdering skall göras av försöksannonseringen, varvid Nämnden för samhällsinformation skall medverka. Det är utredningens avsikt att för talmanskonferensen framlägga resultatet av utvärderingen och föreslå de vidare åtgärder som kan finnas lämpliga.

De remissinstanser som behandlat utredningens förslag om försöksannonsering i dagspressen ställer sig i huvudsak positiva. Några instanser är dock tveksamma och ifrågasätter om informationsvärdet kan anses motsvara kostnaderna. I yttrandet från Fackförbundspressens samorganisation uttalas att begränsningen till enbart dagspressen är svårförståelig. Samorganisationen anser att försöksverksamheten mot bakgrund av fackförbundspressens stora spridning bör vidgas till att omfatta också denna och likartad organisationspress.

Enligt utskottets mening kan en regelbunden informationsannonsering från riksdagens sida vara en betydelsefull åtgärd för att hos allmänheten förbättra kunskapen om riksdagens arbetsformer och beslut. Det är emellertid naturligt att tveksamhet kan råda på många punkter: Motsvarar de höga kostnaderna informationsvärdet, hur skall annonseringen bäst utformas, vilken omfattning skall annonseringen ha, skall den omfatta även annan press än dagspressen, osv. I detta läge framstår den av utredningen föreslagna försöksverksamheten med dagspressannonsering som den lämpligaste vägen att gå vidare med frågan. Utskottet tillstyrker därför en sådan försöksverksamhet. Den bör göras på det sätt utredningen angett, varvid dock utredningen själv bör svara för de uppgifter den avsett skola ankomma på ett särskilt redaktionsråd. Vid utredningens utvärdering av försöksannonseringen kan bl. a. den av Fackförbundspressens samorganisation aktualiserade frågan om annonsering också i annan press än dagspress prövas.

Enligt utredningens förslag skall försöksannonseringen – som beräknas medföra en kostnad av omkring 1,3 miljoner kronor – genomföras redan under innevarande vårsession. Utskottet tillstyrker att så sker om

det är praktiskt möjligt. I annat fall får övervägas antingen en uppdelning av försöksannonseringen på två perioder om vardera fyra veckor, varvid den ena genomföres under vårsessionen och den andra under höstsessionen 1974, eller ett uppskjutande av försöksannonseringen i sin helhet till senare tidpunkt. För frågan om när försöket skall genomföras måste givetvis beaktas angelägenheten att få en så rättvisande utvärdering av verksamheten som möjligt.

Kostnaderna för försöksannonseringen bör bestridas från ett särskilt anslag för ändamålet. Utskottet framlägger förslag till medelsanvisning, som grundar sig på utredningens kostnadsberäkningar. Medlen föreslås anvisade genom reservationsanslag för innevarande budgetår. De kan då utan nytt budgetbeslut användas för ändamålet även under senare budgetår.

I syfte att vidga allmänhetens information om riksdagen tar utredningen också upp frågan om s. k. särskild samhällsinformation från riksdagen i radio och TV. Utredningen erinrar om att Sveriges Radios avtal med staten innehåller bestämmelser som bör kunna möjliggöra sådan information. Enligt utredningens förslag skall riksdagen ge talmanskonferensen i uppdrag att med Sveriges Radio diskutera möjligheter för särskild samhällsinformation från riksdagen eller hur man på annat sätt kan öka informationsutbudet från riksdagen.

Utredningens förslag kritiseras i remissyttrandet från Föreningen riksdagsjournalisterna. Farhågor uttalas bl. a. för att det kan bli fråga om dubblering av nyhetsprogrammen eller redovisning av material som inte har sådan vikt att det klarat sig igenom redaktionernas normala nyhets- och informationsbedömning. Enligt föreningen finns det också en risk för att inslagen kan användas som korrektionsmedel gentemot en allsidig och samhällskritisk journalistik.

Nämnden för samhällsinformation tillstyrker utredningens förslag om diskussion med Sveriges Radio. Om parterna därvid enas, bör enligt nämnden en försöksverksamhet planeras.

Sveriges Radio behandlar frågan utförligt i sitt remissyttrande. Därvid framhåller Sveriges Radio bl. a. att praktiska skäl kan tala för att man genom kontakter mellan den närmast informationsansvariga myndigheten och Sveriges Radio bäst kan kanalisera behovet av särskild samhällsinformation om rättigheter och skyldigheter för den enskilde i anslutning till nya eller existerande lagar. Sveriges Radio förklarar sig emellertid beredd att med talmanskonferensen utbyta synpunkter på och redogöra för erfarenheter av denna typ av information samt diskutera möjligheter för riksdagen att initiera s. k. särskild samhällsinformation.

Enligt utskottets mening bör möjligheten för riksdagen att i radio och TV sända särskilda informationsprogram prövas. Självfallet kan olika synpunkter läggas på en sådan verksamhet från riksdagens sida. Utredningens förslag avser inte heller att slutlig ställning nu skall tas till denna fråga. Då närmare överläggningar med Sveriges Radio är nödvändiga för att ge tillräckligt beslutsunderlag, tillstyrker utskottet utredningens förslag i denna del. Frågan får därefter ytterligare prövas. Som ett led i

den fortsatta prövningen bör – om överläggningarna med Sveriges Radio ger anledning till detta – viss försöksverksamhet kunna äga rum.

Med sikte främst på den av riksdagen aktivt intresserade allmänheten framlägger utredningen förslag om inrättande av en särskild informationstjänst för allmänheten, utökade resurser för visningsverksamheten i riksdagshuset samt förbättrad service på åhörarläktaren. Mot förslagen har ingen erinran framställts. Utskottet tillstyrker desamma.

För de politiskt intresserade föreslår utredningen åtgärder i syfte att komplettera och fördjupa massmediernas riksdagsmaterial. Utredningen föreslår sålunda att riksdagen utger en egen veckotidskrift, Riksdagsnytt, och att partigruppskanslierna får ökat stöd för informationsverksamhet. Vidare bör riksdagstrycket ges en så vid spridning som möjligt. Vissa andra förslag av begränsad räckvidd framläggs också.

Den föreslagna veckotidskriften skall enligt utredningen redigeras av en heltidsanställd redaktör, vilken skall vara underställd ett redaktionsråd med representanter för de i riksdagen företrädda politiska partierna. I tidningen skall bl. a. redogöras mera i detalj för debatter och beslut i de viktigaste riksdagsärendena.

Ett stort antal remissinstanser har yttrat sig med anledning av utredningens förslag om en riksdagens tidskrift. Omdömena är blandade. En i huvudsak positiv inställning intas av Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, Tjänstemännens bildningsverksamhet och Centerns presstjänst. Olika invändningar mot förslaget anförs av SACO-föreningen för de anställda vid riksdagen och dess verk, TT, Sveriges public relations förening, Fackförbundspressens samorganisation och Nämnden för samhällsinformation. SACO-föreningen förordar en samordning med den inom finansdepartementet utgivna statliga tidskriften Departementsnytt, som huvudsakligen redogör för frågor som gäller den departementsanknytna verksamheten. Nämnden för samhällsinformation anser bl. a. att en tidskrift från riksdagen, Post- och Inrikes tidningar och Departementsnytt tangerar varandra från mottagarsynpunkt och att man därför närmare bör studera mottagarbehovet och de erforderliga ekonomiska och personella resurserna innan beslut fattas om att ge ut en tidskrift från riksdagen.

Att utredningen funnit det angeläget för riksdagen att utge en egen tidskrift finner utskottet naturligt. I andra länder är det inte ovanligt att parlamenten utger en egen tidskrift. Det finns otvivelaktigt ett behov av en fortlöpande, mera fyllig information om riksdagen och dess verksamhet än vad som ges på annat håll. Detta gäller inte minst med avseende på skolor och studieförbund. Enligt utskottets mening bör således en riksdagens tidskrift kunna fylla en viktig uppgift för informationen om riksdagen och dess verksamhet.

I remissyttrandena har emellertid anförts synpunkter mot att riksdagen redan nu binder sig för utgivande av en egen tidskrift. Bl. a. har som nämnts uttalats att frågan om en samordning med Departementsnytt bör prövas före slutligt beslut. Det är enligt utskottets mening uppenbart att en samordning med denna tidskrift inte bör komma till stånd om den

medför risk för att de för riksdagen väsentliga synpunkterna kommer att sättas i andra hand. Enligt utskottets mening bör ett definitivt beslut av en sådan räckvidd som att riksdagen skall ge ut en egen tidskrift föregås av en försöksverksamhet. Som påpekats i remissyttrandena kan en viss komplettering av beslutsunderlaget framstå som önskvärd. Utskottet tillstyrker med hänsyn härtill att en tidskrift av det slag som riksdagen föreslagit ges ut på försök. Det bör ankomma på informationsutredningen att svara för utgivningen och för utvärderingen av försöksverksamheten och att därefter framlägga definitivt förslag i denna fråga.

Utskottet förordar alltså att riksdagen inte nu tar slutlig ställning till förslaget om en riksdagens tidskrift utan uttalar sig för en fortsatt handläggning av frågan i enlighet med vad utskottet i det föregående anfört.

När det gäller riksdagens information till de politiskt intresserade har utredningen vidare särskilt pekat på riksdagstryckets betydelse och framhållit vikten av att detta får en så stor spridning som möjligt. I detta syfte framlägger utredningen vissa förslag, bl. a. att förvaltningsstyrelsen skall utföra en översyn av prissättningen. Utredningens uttalanden och förslag i dessa delar har inte föranlett någon erinran. Utskottet ansluter sig till utredningens bedömningar.

För vidgad informationsverksamhet från partikansliernas och de enskilda riksdagsledamöternas sida föreslår utredningen att kanslistödet till partiernas riksdagsgrupper skall räknas upp med 20 procent. Det höjda stödet avser bl. a. att bestrida ledamöternas portokostnader för kontakt med väljarna.

I sitt remissyttrande har moderata samlingspartiets informationsavdelning framhållit att ett förhöjt kanslistöd inte bör bindas till ledamöternas portokostnader utan ges en form som möjliggör för respektive riksdagsgrupp att till sig knyta en journalist på deltid för att hjälpa ledamöterna i deras personliga massmediekontakter.

Enligt utskottets mening är informationsinsatserna från partigruppskansliernas och de enskilda ledamöternas sida ett väsentligt led i riksdagsinformationen i vidsträckt bemärkelse. Utskottet anser det därför vara påkallat att riksdagen beslutar om den höjning av kanslistödet till partiernas riksdagsgrupper som utredningen förordat. Genom ett sådant förhöjt kanslistöd får partigrupperna bl. a. bättre möjligheter att bestrida de till gruppen hörande riksdagsledamöternas portokostnader för kontakt med allmänheten. Självfallet får det ankomma på varje partigrupp att själv bestämma hur det förhöjda anslaget skall disponeras. Förhöjningen bör utgå fr. o. m. nästa kalenderår. Utskottet framlägger förslag till erforderlig ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier.

Enligt utredningens förslag är den fjärde målgruppen för riksdagens information lärare och studerande. Här föreslås med hänsyn till skolverksamhetens stora betydelse en utbyggnad av den nuvarande organisationen Riksdag–skola. Bl. a. bör verksamheten få en heltidsanställd föreståndare. Verksamheten skall inte inrikta sig enbart på skolor utan också kunna

tillgodose studieförbundens och det frivilliga bildningsarbetets behov.

Utredningens förslag i dessa delar har tagits upp i remissyttrandena från studieförbunden. I dessa understryks studieförbundens möjligheter att verksamt medverka i informationsförmedlingen från riksdagen. Mot denna bakgrund framhålls angelägenheten av att riksdagen ger studieförbunden särskild service.

Utskottet kan instämma i utredningens bedömning av vikten av den informationsverksamhet som tar sikte på lärare och studerande. De förslag till utbyggd informationsverksamhet i dessa hänseenden som utredningen framlagt är väl motiverade och bör genomföras. Utskottet kan också ansluta sig till vad utredningen i övrigt anfört och föreslagit i detta sammanhang. Utskottet vill därvid understryka vikten av att de särskilda förhållanden under vilka studieförbunden arbetar beaktas och att dessa får service och stöd i samma utsträckning som ungdomsskolorna.

I ett särskilt avsnitt i sitt betänkande behandlar utredningen frågan om organisationen av informationsarbetet och kostnaderna i sammanhanget.

Beträffande den organisatoriska frågan uttalar utredningen att den haft den principiella uppfattningen att informationsfunktionerna borde samlas på ett ställe i organisationen. Det hade emellertid under arbetets gång framstått allt klarare för utredningen att denna princip inte kunde upprätthållas. Detta sammanhängde med att informationsverksamheten generellt sett innefattar två komponenter, information om ärendebehandlingen som anknyter till kammarens och utskottens funktioner, och institutionell information som främst är kopplad till förvaltningskontorets verksamhetsområde. Utredningen hade därför stannat för att den informationsverksamhet som närmast anknyter till det aktuella riksdagsarbetet bör inordnas i kammarkansliet och att den som har med riksdagen som institution att göra förs till förvaltningskontoret. Utredningen framhåller att en absolut uppdelning inte är möjlig och att avvikelser från principen förekommer i de fall utredningen tror att organisationen därmed kommer att fungera smidigare.

I remissyttrandet från Riksdagens ST-förening och avd. 2203 av Statsanställdas förbund kritiseras den av utredningen föreslagna uppdelningen av informationsverksamheten. I remissyttrandet uttalas att utredningen borde ha prövat att samordna hela informationsuppgiften under ett riksdagens informationsråd.

Med den inställning utskottet i det föregående redovisat till utredningens förslag om utgivande av en riksdagens tidskrift är det inte i dagsläget aktuellt att inrätta en fast tjänst som redaktör för denna tidskrift. Enligt utskottets mening är det av utredningen framlagda förslaget om tillsättande av ett särskilt redaktionsråd så nära knutet till förslaget om tidskriften att beslut också i den frågan bör anstå t. v. De uppgifter som utredningen avsett skola ankomma på redaktionsrådet kan enligt utskottets mening t. v. lämpligen ombesörjas av utredningen.

Vad utskottet sålunda förordat ger organisationen för riksdagens utåtriktade informationsverksamhet en i viss mån provisorisk karaktär.

Det finns onekligen vissa skäl för en organisatorisk samordning av informationsverksamheten. Då definitiv ställning till organisationen i sin helhet knappast kan tas förrän närmare erfarenheter vunnits av den vidgade informationsverksamheten vill utskottet emellertid inte motsätta sig att organisationen nu – med de tidigare berörda undantagen – ges den av utredningen föreslagna uppbyggnaden. Denna får emellertid betraktas som en försöksorganisation som får omprövas när anledning därtill förekommer.

Kostnaderna för den av utredningen föreslagna utökningen av riksdagens informationsverksamhet – med bortseende från försöksverksamheten med dagspressannonsering – beräknar utredningen skola för budgetåret 1974/75 uppgå till sammanlagt 1 150 000 kr. Härav belöper 310 000 kr. på anslag under justitiedepartementets verksamhetsområde till Stöd till politiska partier. Återstoden avser kostnader som bör täckas under sextonde huvudtiteln Riksdagen och dess verk.

Utskottet anser sig kunna i huvudsak godta utredningens kostnadsberäkningar. Vissa uppräkningar bör dock ske med avseende på kostnaderna för den personal som nu är aktuell. Hänsyn bör sålunda bl. a. tas till de nya löneavtalen. Vidare måste det ovan redovisade ställningstagandet beträffande en riksdagens tidskrift beaktas. För försöksverksamhet därmed bör medel således finnas tillgängliga. I övrigt skall anslag nu inte beviljas för ändamålet. De med 310 000 kr. ökade kostnaderna för kanslistöd ryms inom ramen för av riksdagen för budgetåret 1974/75 redan beviljat förslagsanslag till statligt partistöd. För kostnadsökningarna i övrigt bör ytterligare anslag beviljas av riksdagen. Utskottet föreslår därför att riksdagen för budgetåret 1974/75 till ett nytt anslag med benämningen "Den inre riksdagsförvaltningen: Riksdagens utåtriktade informationsverksamhet" anvisar ett förslagsanslag av 600 000 kr.

Utskottet har i det föregående förordat att försöksverksamhet skall föregå ett mera definitivt ställningstagande till olika informationsfrågor. Utskottet kan t. ex. hänvisa till vad utskottet anfört om dagspressannonsering och utgivande av en riksdagens tidskrift. Även i de fall där egentlig försöksverksamhet inte föreslagits bör verksamheten i fråga enligt utskottets mening ändock anses i viss mån ha en försökskaraktär. Det gäller ju här i rätt stor utsträckning en förut oprövad verksamhet, där det inte är möjligt att i förväg kunna ta ställning till alla uppkommande frågor. I olika hänseenden kan det därför bli nödvändigt att ompröva informationsverksamheten. Utskottet förutsätter att informationsutredningen, så länge den består, vid sidan av sitt arbete i övrigt också följer uppbyggnaden av och verksamheten hos riksdagens olika informationsorgan och framlägger de förslag vartill den kan finna fog. Även talmanskonferensen och förvaltningsstyrelsen bör givetvis med uppmärksamhet följa informationsfrågorna, var och en inom sitt verksamhetsområde, och ta de initiativ som kan behövas.

I det föregående har utskottet i olika hänseenden tagit ställning till påpekanden eller yrkanden i de två följdmotioner som väckts och i remissyttrandena. Motionerna och yttrandena tar också upp frågor som

utskottet inte särskilt berört. I hög grad avser dessa olika praktiska förslag för informationsverksamhetens anordnande i det ena eller andra hänseendet. Utskottet förutsätter att de organ som blir verksamma på informationsområdet i sitt kommande arbete tar vara på de olika värdefulla uppslag, som finns i motionerna och yttrandena.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med anledning av framställningen 1974:11 beslutar om åtgärder för *förbättrad service åt massmedierna* i enlighet med vad utskottet i det föregående förordat,
2. med anledning av framställningen 1974:11 beslutar om åtgärder för *riksdagens egen informationsverksamhet* i enlighet med vad utskottet i det föregående förordat,
3. med anledning av framställningen 1974:11 för sin del antar det i bilaga 2 intagna förslaget till lag om ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier,
4. med anledning av framställningen 1974:11 till *Den inre riksdagsförvaltningen: Informationsannonsering* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1973/74 under femtonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.,
5. med anledning av framställningen 1974:11 till *Den inre riksdagsförvaltningen: Riksdagens utåtriktade informationsverksamhet* för budgetåret 1974/75 under sextonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 600 000 kr.,
6. förklarar motionerna 1974:1595 och 1974:1598 besvarade med vad utskottet i det föregående anfört och hemställt.

Stockholm den 26 mars 1974

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Boo (c), Mossberg (s), Pettersson i Örebro (c), Sten Andersson i Stockholm (s), Bergqvist (s), Fiskesjö (c), Karlsson i Malung (s), Björck i Nässjö (m), Svensson i Eskilstuna (s), Jonnergård (c), Molin (fp), Johansson i Malmö (s), fru Jacobsson (m) och herr Berndtson (vpk).

Särskilt yttrande

av herr Fiskesjö (c):

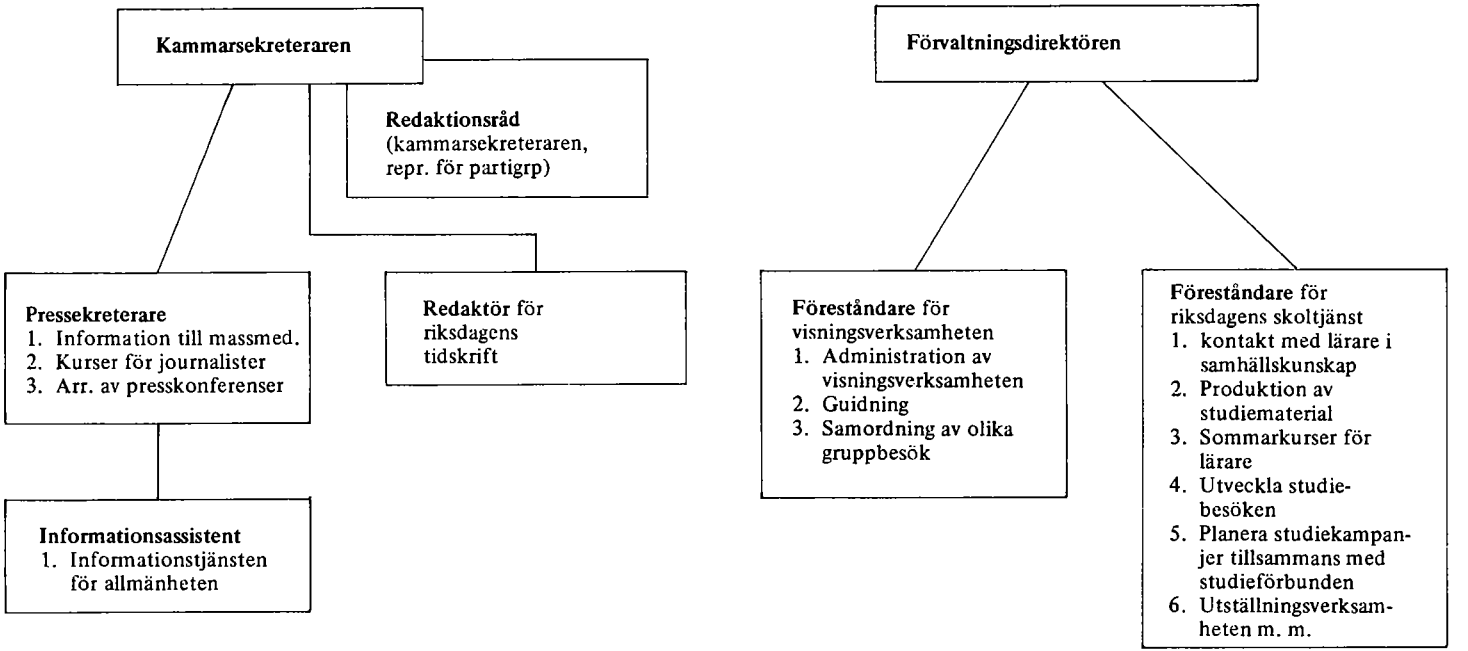
Informationsutredningen har enligt direktiven att utreda dels hur riksdagen bättre skall kunna främja den utåtriktade informationen om riksdagens arbete och beslut, dels hur den interna sakinformationen för riksdagens ledamöter skall förbättras. Utredningen har lagt upp sitt

arbete på två etapper, varav den första i allt väsentligt avslutades genom det betänkande om den utåtriktade informationen som legat till grund för konstitutionsutskottets förslag. Arbetet fortsätter med de interna informationsfrågorna.

Flertalet av utredningens förslag har biträtts av utskottet. I några fall har dock utskottet stannat för andra lösningar. Den viktigaste avvikelsen från utredningen gäller förslaget om utgivandet av en riksdagens egen tidskrift med en fast anställd redaktör, underställd ett särskilt av talmanskonferensen utsett redaktionsråd. Utskottet har inte ansett att detta förslag, som jag betraktar som ett av de mest intressanta, nu bör realiseras. I stället föreslår utskottet en försöksverksamhet i form av ett ospecificerat antal provnummer. En konsekvens av detta ställningstagande är att någon fast redaktör inte skall anställas och att något redaktionsråd inte skall utses. Ansvaret för tidskriftsutgivningen och utvärderingen av försöksverksamheten läggs i stället på informationsutredningen. Dessutom åläggs informationsutredningen ansvaret för den försöksannonsering av riksdagsbeslut som enligt utredningsförslaget skulle handhas av det ovan nämnda redaktionsrådet. Utredningen får således på två viktiga områden omfattande nya arbetsuppgifter.

Personligen anser jag det ur principiell synpunkt felaktigt att utredningar under utredningsarbetets gång ges rent administrativa uppgifter. Dessutom tror jag att det ur praktisk synpunkt blir besvärligt för informationsutredningen som sådan att fullgöra de nytillkomna uppgifterna. Dessa kommer otvivelaktigt att försvåra och förlänga utredningens arbete.

Organisation av informationsfunktionerna enligt informationsutredningens förslag



Bilaga 2

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier

Härigenom förordnas att 8 § lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §	
Parti som avses i 6 eller 7 § erhåller utöver grundstödet tilläggsstöd för varje kalenderår för vilket valet gäller med *3 500* kronor för varje vunnet mandat, om partiet är företrätt i regeringen, och annars med *5 250* kronor för varje vunnet mandat.	Parti som avses i 6 eller 7 § erhåller utöver grundstödet tilläggsstöd för varje kalenderår för vilket valet gäller med *4 200* kronor för varje vunnet mandat, om partiet är företrätt i regeringen, och annars med *6 300* kronor för varje vunnet mandat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

GOTAB 74 7286 S Stockholm 1974